

UDK: 272-47  
272:37.014.52  
Pregledni rad  
Primljeno: prosinac 2013.

Viktor ZUBAC  
Dr. Mile Budaka 26, BiH - 88000 Mostar  
viktor.zubac@tel.net.ba

## VJEROUČITELJEV ODGOJNI RAD U PROMICANJU EUHARISTIJSKOGA ZAJEDNIŠTVA

### Sažetak

*Odgojni ciljevi katoličkoga vjeronauka u osnovnim i srednjim školama bitno su usmjereni na rast vjerničke osobnosti učenika, koja se doživljava i očituje u liturgijskom zajedništvu naroda Božjega. Suvremena društvena gibanja ostavljaju snažan utjecaj na izgradnju euharistijskoga zajedništva među mladima, osobito na njihovu povezanost sa župom kao konkretnom Crkvom. Zadatak vjeroučitelja u odgojnom procesu promicanja euharistijske kulture oslanja se na sve dimenzije školskoga vjeronauka korelativno povezane s religijskim odgojem u obitelji i župnom katehezom. Odgoj za euharistiju uključuje otajstvenu, obrednu i simboličku razinu, a odgojni rezultati prenose se na područje dublje spoznaje, slavljenja i autentičnoga djelovanja. Kateheza usmjerena na liturgiju stoji u službi nedjeljnoga slavlja vjernika i euharistijskoga života u župnoj zajednici. Duhovni i profesionalni identitet vjeroučitelja, a ponajviše njegovo svjedočko poslanje, stvorit će najbolje preduvjete plodnom evangelizacijskom i katehizacijskom nastojanju.*

**Ključne riječi:** euharistija, liturgija, školski vjeronauk, župna kateheza, vjeroučitelj, župna zajednica, religijski odgoj.

### Uvod

Katolički vjeronauk kao konfesionalni oblik nastave religijskoga odgoja u sustavu javnih škola dio je cjelovita odgoja u vjeri neraskidivo povezanog sa župnom katehezom i prije svega temeljima religijske kulture i odgoja u samoj obitelji. Jasno je da svako od ta tri područja – obitelj, škola i župna zajednica – u svojoj koncepciji i poslanju ima svoje vlastitosti koje se tiču normi, ciljeva, svrhe i metodologije. Kad je riječ o organiziranim oblicima kateheze unutar škole i župne

zajednice, valja naglasiti kako župna kateheza ima temeljnu svrhu što dublje i potpunije uvoditi u otajstvo osobnoga iskustva vjere življene u konkretnoj vjerničkoj i liturgijskoj zajednici. Školski vjeronauk, kako to određuje *Plan i program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, želi sustavno i što cjelovitije, dijaloški i ekumenski vrlo otvoreno upoznavanje katoličke vjere u svim njezinim bitnim dimenzijama, i to ne samo na informativno-spoznajnoj nego i na doživljajnoj i djelatnoj razini. Pritom se služi skladnim teološko-ekleziološkim i antropološko-pedagoškim povezivanjem božanske objave i crkvene tradicije sa životnim iskustvom učenika, čime se želi postići njihova zrelost kršćanske vjere, ali i cjelovit općeljudski i vjernički odgoj unutar religijskog, crkvenog, kulturnog i društvenog prostora.<sup>1</sup> Kršćanska i katolička vjera, o kojoj se govori u programskim ciljevima školskoga vjeronauka, živi se i ostvaruje u različitim vidovima vjerničkoga zajedništva, a onim učenicima čiji roditelji izaberu katolički vjeronauk, omogućuje se šire poznavanje njezina učenja i slavljenja.

Na sličan se način postavljaju i ciljevi srednjoškolskoga vjeronauka koji teži cjelovitu odgoju i promaknuću ljudske osobe kao pojedinca i dijela socijalne zajednice, kao osobe sposobne kritički promišljati stvarnost koja je okružuje. Želi također pomoći mladoj osobi u oblikovanju osobnih stavova vjere i moralnih vrednota po kojima može ostvariti miran, radostan i plodan život u društvu i crkvenom zajedništvu.<sup>2</sup>

Kako načela vjeronaučne nastave od prvoga osnovne, do završnoga razreda srednje škole paralelno prate razvijanje učeničke osobnosti na tjelesnoj, duševnoj i duhovnoj razini, a uz to povezana s nastojanjima župne kateheze, pretpostavljamo da taj razvoj uključuje afirmaciju istinskoga vjerničkog života. Pritom je neizostavna uloga vjeroučitelja koji učeniku mora pomoći u stvaranju osobnoga vjerničkog stava prema euharistiji kao izvorištu i središtu čitavoga kršćanskog života i duhovnosti.

Drugi vatikanski koncil u konstituciji *Sacrosanctum concilium* o svetoj liturgiji govori da je liturgija Crkve „vrhunac ka kojemu teži djelatnost Crkve, i ujedno izvor iz kojega proistječe sva njezina snaga“.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Usp.: Josip BARIČEVIĆ, „Plan i program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi“, *Kateheza* 20 (1998.), 215-217 i HBK, *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi* (Zagreb: KS, 2003.), 37.

<sup>2</sup> Usp.: *Plan i program katoličkoga vjeronauka za četverogodišnje srednje škole* (Zagreb: Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa Republike Hrvatske – HBK NKU, 2009.), 2-3.

<sup>3</sup> *Sacrosanctum concilium*, konstitucija o svetoj liturgiji, u: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti. Latinski i hrvatski* (Zagreb: KS, <sup>5</sup>1998.), br. 10.

Krist Gospodin je svojim učenicima ostavio euharistiju kao spomen i znak svoje trajne prisutnosti u narodu te ona čini središte liturgije i djelovanja Crkve. Ako je, dakle, euharistija središte prema kojemu je usmjerena sva liturgija, a liturgija je vrhunac djelatnosti Crkve, onda i školski vjeronauk kao djelatnost Crkve ima svoj vrhunac u liturgiji, odnosno njezinu središtu – euharistiji.

Budući da vjeronauk ima primarno naglašenu formativnu dimenziju, on nije samo nabacivanje vjerskih sadržaja koji se napamet uče i zaboravljaju, nego želi potaknuti osobni i međuosobni susret između čovjeka i Boga, koji se na izravan način ostvaruje u euharistijskom zajedništvu. Međutim, svi ćemo se složiti da je jedno ono što se nalazi u vjeronaučnim planovima i programima, a drugo stvarnost koja se događa u konkretnoj vjeronaučnoj praksi, u svim njezinim vidovima. Mnogo je razloga koji danas više ili manje utječu na odgojno-obrazovne procese, pa tako i na kvalitetu vjeronaučne nastave, odnosno još više njezinih rezultata. Možemo se upitati postaju li naši učenici, uza sve naše napore, suvremenije škole, didaktička sredstva i pomagala, inovativne i kreativne nastavne metode, doista bolji ljudi, a osobito postaju li bolji kršćani. Zasigurno je jedan od razloga duhovna, moralna i religijska obilježnost suvremenog društva u kojemu se nalazimo.

## **1. Odgoj za euharistiju zakriljen religijskom krizom suvremenoga društva**

Promotrimo li religijsku stvarnost suvremenog američkog društva, primijetiti ćemo kako se dobar dio mladih ljudi više ne osjeća pripadnikom ni jedne od kršćanskih Crkava ili crkvenih zajednica. U sociološkim istraživanjima religioznosti velik broj ih se smatra duhovnima, ali ne i religioznima, praktične vjernike procjenjuju kao licemjere, a posebno veliku skupinu čine oni koji vjeruju da su u dobrom odnosu s Bogom iako nisu praktični vjernici.<sup>4</sup>

Ne trebamo, međutim, ići tako daleko da bismo uočili kako je kvaliteta religijskog života narušena na svim stranama. Mi na ovim prostorima, kao po nekom nepisanom povijesnom pravilu, svakako sa svih strana najprije uzimamo ono što ne valja i tako ne samo da rušimo tradicionalne vrijednosti nego stvaramo novu civilizaciju građenu na bezbožnim sekularističkim temeljima. Čini se da vrijeme postkomunističkoga religioznoga zanosa i „modernih vjernika“ sve brže odmiče, a dolazi vrijeme kada se vjernik opet tretira kao emancipacijski

---

<sup>4</sup> Izvor: <http://www.radiovaticana.org>

ograničen i tehnološki zaostao. U tom smislu podupiratelji ovakvih tranzicijskih procesa bilježe pozitivne pomake.

S druge strane, deklarativna vjera i religioznost obilježena subjektivizmom globalizacijskim zahvatima prodiru u naše društvo i vrijedi ih prihvatiti ako želimo biti dijelom suvremenoga svijeta. Među samim vjernicima, opet, možemo napraviti razliku između praktičnih, tradicionalnih i nominalnih vjernika – od onih kojima Gospod i Njegova Crkva čine nezaobilaznu životnu vrijednost i onih koji folklorno pribjegavaju religioznim činima iz običajnih i formalnih razloga „radi reda“, do onih koji od kršćanstva i religije imaju samo redni broj u maticama krštenih. Trebamo biti svjesni da je ovo, posebno kad je riječ o većim gradskim sredinama, slika vjerskih obiteljskih raznolikosti iz kojih dolaze naši učenici. Vjerničku atmosferu, kakvu žive u svojim obiteljima, donose na školski vjeronauk. Takva atmosfera može pridonijeti otvorenosti ili otežati otvorenost učenika prema vjeronaučnim sadržajima, pa tako i prema samom govoru o euharistiji koji predviđa plan i program konfesionalnoga vjeronauka u školi.<sup>5</sup> Roditeljski primjer nedvojbeno ima odlučujuću ulogu u vjerskoj identifikaciji mladih, a nastojanja drugih odgojnih institucija, i škole i Crkve, temeljno opredjeljenje mogu usmjeriti u pozitivnom smjeru. Stanje je dosta teže kada je riječ o manjkavu obiteljskom odgoju, pa naponi odgojnih čimbenika – osim ulice – ne postižu značajnije rezultate.

Nebrojeno se puta u našoj pastoralnoj praksi ponovila tvrdnja da se Crkva na neki način sa sakramentom potvrde opršta od mladih vjernika, posebice kada je riječ o njihovu aktivnom sudioništvu u životu župne zajednice, do nekog sljedećeg susreta kada će im zatrebati neka „servisna“ usluga, najčešće u vidu ženidbenih postupaka ili ispraćaja u vječnost koga od bliže rodbine. Duh liturgijskoga, osobito euharistijskoga zajedništva s Božjim narodom, nerijetko površno protumačen i shvaćen, sada se i formalno napušta, a odgovori na životna pitanja traže na drugim mjestima. Ako među mladim ljudima ispitamo raspoloženje za sudjelovanje u liturgijskim obredima Crkve, osobito nedjeljnoj i blagdanskoj euharistiji, među negativnim primjerima čut ćemo svakakvih razloga, od manje ili više opravdanih do posve nebuloznih i otrcanih. Ima onih koji idu na misu samo zato što na tome inzistiraju njihovi roditelji. Takve ćemo često vidjeti gdje stoje pred ulaznim vratima naših crkava, a često i bliže kakvoj kladionici ili gostionici, da što prije nakon otpusta otrče zauzeti prva

---

<sup>5</sup> Usp.: Josip ŠIMUNOVIĆ, „Doprinos školskoga vjeronauka odgoju djece i mladih za euharistijsko slavlje“, *Crkva u svijetu* 41 (2006.), 49.

mjesta. Ima i zabrinjavajućih razmišljanja poput onih da se odgovori na izazove i pitanja koja se postavljaju pred mladoga čovjeka mogu naći na zabavnijim mjestima ili kako se smatraju toliko grešnima da se iz straha ne osjećaju ugodno u Božjoj blizini. Drugi opet, kako navode, ne priznaju autoritet Crkve zbog dvoličnoga ponašanja hijerarhije i samih vjernika ili je smatraju ispolitiziranom institucijom. Uz to se redovito ponavljaju stereotipne isprike kako se jednostavno ne može naći vremena, kako je na misi dosadno, propovijedi su duge i naporne, u crkvu idem „kad osjetim potrebu“, pa sve do one ispuhane fraze: „kad vidim tko sve danas ide u crkvu, ja neću jer mi tamo nije mjesto s njim“. Ništa bolja razmišljanja nećemo naći ni kod roditelja naših učenika. Kod određenog broja njih je još uvijek u dobroj mjeri prisutno naslijeđe ateističkoga svjetonazora u obrazovanju, kao i nesustavne i neadekvatne katehizacije koja je rezultirala pastoralnom i eklezijalnom nepismenošću. Moguće je razloge tražiti i u tome što današnja kateheza u prvi plan stavlja antropološku i iskustvenu dimenziju, više obrađujući probleme i iskustvo ljudskoga života i kršćanske ljubavi, a manje slavljeničko i kultno iskustvo kršćanskoga života nezaobilazno u dinamičnom rastu vjere.<sup>6</sup>

Ne možemo ustvrditi da su navedena razmišljanja generalno prisutna među našim učenicima, jer sigurno postoji dosta svijetlih primjera. Međutim, takvi glasovi nam mogu poslužiti kao obilježavanje trenutačnoga stanja, ali i kao smjerokaz za nove pastoralne i katehetske akcije koje su važne za sve crkvene djelatnike. Posebno vjeroučitelj kao pastoralni djelatnik, koji posjeduje osnovnu ljudsku i kršćansku zrelost, te određenu pastoralnu stručnost i mandat povjeren od Crkve<sup>7</sup> u tome ima veliku zadaću i odgovornost.

## **2. Odgovornost vjeroučitelja i odgoj za euharistiju u školskom vjeronauku**

Školski vjeronauk je svrhovito usmjeren cjelovitom upoznavanju vjere u svim njezinim dimenzijama, u učenju, slavljenju i življenju, prilagođeno ambijentu škole i školskoga odgojno-obrazovnoga sustava. Kao što odgoj ne može biti potpun i cjelovit ako se isključi njegov religijski aspekt, tako ni religijska pedagogija katoličkoga vjeronauka ne može biti autentična bez njezine odgojne

<sup>6</sup> Usp.: Emilio ALBERICH, *Kateheza danas. Priručnik fundamentalne katehetike* (Zagreb: KSC, 2002.), 280.

<sup>7</sup> Usp.: Lucio SORAVITO, „Vjeroučitelj“, Marko PRANJIC (prir.), *Religijsko-pedagoško-katehetski leksikon* (Zagreb: KSC, 1991.), 794.

usmjerenosti prema liturgiji i slavlju u euharistijskoj zajednici. U korelaciji sa župnom katehezom, kao dio ukupnoga odgoja u vjeri, školski će vjeronauk u sadržajnom, doktrinarnom i otajstvenom dijelu vjere i liturgije promicati euharistijsku komunitarnost življenu i slavljenju u konkretnoj župnoj zajednici vjernika „trajno ustanovljenoj u partikularnoj Crkvi“.<sup>8</sup>

Odgoy za euharistiju unutar školskoga vjeronaučnog plana i programa te u tom smislu zadatak vjeroučitelja odvija se na tri bitne razine.

### *2.1. Otajstvena razina*

Otajstvena razina govora o euharistiji u svjetlu Biblije i apostolske tradicije uključuje odgojni proces usmjeren prema euharistiji kao središnjem otajstvu Crkve koja iz nje crpi sav svoj život<sup>9</sup> i u radosti doživljava trajno ispunjenje Kristova obećanja: „Ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta“ (Mt 28,20). Njegova neizmijerna ljubav prema nama očituje se u stalnoj prisutnosti u Oltarskom sakramentu u kojem je sadržano svekoliko duhovno dobro Crkve, sam Krist, naš Vazam i kruh živi. On po svome Tijelu oživljenu i oživljavajućem Duhom Svetim daje ljudima život.<sup>10</sup> „Iz liturgije dakle, osobito iz euharistije, kao s izvora, izlijeva se na nas milost te se s najvećim uspjehom postizava ono posvećenje ljudi i proslava Boga u Kristu, prema čemu se, kao prema svojoj svrsi, stječu sva druga djela Crkve.“<sup>11</sup> Mistagoška razina kateheze s obzirom na liturgiju put je ostvarenja djelotvornijega sudjelovanja vjernika u liturgijskom zajedništvu Crkve.

### *2.2. Obredna razina*

Djela apostolska i svjedočanstva crkvenih otaca prenose nam obredni razvoj euharistijskoga slavlja u prvoj Crkvi i kasnijim stoljećima. U velikim obredima kršćanskoga Istoka i Zapada zadržali su se sve do danas nepromijenjenima bitni njegovi dijelovi. U glavnom ustrojstvu euharistijsko bogoslužje sadržava dvije velike cjeline koje

---

<sup>8</sup> *Zakonik kanonskoga prava* (Zagreb: GK, 1996.), kan. 515.

<sup>9</sup> Usp.: IVAN PAVAO II., *Ecclesia de Eucharistia. Enciklika o Euharistiji i njenu odnosu prema Crkvi* (Split: Verbum, <sup>2</sup>2005.), br. 1.

<sup>10</sup> Usp.: *Presbyterorum ordinis*, dekret o službi i životu prezbitera, u: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti. Latinski i hrvatski* (Zagreb: KS, <sup>5</sup>1998.), br. 5.

<sup>11</sup> *Sacrosanctum concilium*, br. 10.

tvore izvorno jedinstvo: okupljanje vjernika na euharistijski zbor, *liturgija riječi* s čitanjima, homilijom i sveopćom molitvom vjernika te *euharistijsko bogoslužje* s prikazanjem darova, posvetnom zahvalnom molitvom i pričešću.<sup>12</sup>

U odgoju za euharistijsko zajedništvo s našim učenicima potrebno je dublje prodrijeti u važnost i značenje liturgijskih obreda s pomoću kojih ćemo otvoriti prostor za jasniju predodžbu otajstvene razine euharistije. Cilj je kateheze na ovoj razini odgajati i poučavati vjernike za svjesno i djelatno sudioništvo u liturgiji Crkve prenoseći im osnovne spoznaje o biti i značenju obreda i obrednih simbola.<sup>13</sup> Obredi su duboko ukorijenjeni u praksi i tradiciji Crkve kao sastavni dijelovi spomen-čina, čina zahvaljivanja i prisutnosti Kristove u Njegovoj Riječi i Njegovu Duhu ostvarujući tako Učiteljev nalog: „Ovo činite meni na spomen“ (1 Kor 11,24-25).

Jedna od opravdanosti školskoga vjeronauka jest i aktualizacija sadržaja, posredovanih u vjeronaučnoj nastavi prilagođenoj dobi i sposobnostima, unutar vjerničkih situacija u životu učenika. Vjeroučitelj najbolje poznaje konkretnu tipologiju učenika u razrednoj zajednici koja, svaka za sebe, tvori svojevrsno jedinstvo različitosti. Imajući u vidu te okolnosti, moguće je u pojedinim školama izdvojene nastavne cjeline i obradu određenih tema izvrsnije prilagoditi pastoralnim potrebama odgoja za euharistiju, bilo unutar školskoga sata, bilo na izvannastavnim katehetskim susretima.

### 2.3. Simbolička razina

Ući u bit liturgijskih simbola, ne znači dobro poznavati njihovo značenje, nego ih razumjeti mudrošću koja to znanje nadilazi. Ni jedan liturgijski simbol, kojima obiluje euharistija, nije svrha sam sebi, nego ima pokazati živu Božju prisutnost u životu Crkve. Zato nije dovoljno na pojavnj razini poznavati simbole ili otkrivati njihovo skriveno značenje u određenom povijesnom kontekstu, nego zajedno s njima komunicirati, ujediniti ono što mi obredno činimo s onim što Krist spasenjski čini. Vjera Crkve u euharistijsko otajstvo izrazila se tijekom povijesti ne samo preko zahtjeva pobožnoga stava nego i preko čitava niza izvanjskih izričaja, simbola i gesti kojima se prisjeća i naglašava otajstvenost slavlja. U poštovanju različitih crkvenih tradicija to je dovelo do razvoja osobita oblika uređenja euharistijske liturgije.

<sup>12</sup> Usp.: *Katekizam Katoličke crkve* (Zagreb: HBK, 1994.), br. 1346.

<sup>13</sup> Usp.: Ante PAVLOVIĆ, *Putovima vjerskoga odgoja* (Mostar: Crkva na kamenu, 2005.), 180.



Na tim se izvorima počela nadahnjivati bogata umjetnička baština, a kršćansko otajstvo postalo je temelj vrijednih djela arhitekture, likovne umjetnosti, glazbe, književnosti i filma.<sup>14</sup>

Analiza simboličke razine sakramenta euharistije posebno je stoga primjenjiva u vjeronaučnoj nastavi korelativno usmjerenoj prema ostalim nastavnim predmetima. Povezivanje sličnih nastavnih sadržaja iz različitih predmeta pomoći će učenicima bolje shvatiti važnost simboličkoga govora. To svakako pretpostavlja otvorenost za prihvaćanje dara vjere jer će onomu koji ne želi vjerovati, taj govor i dalje ostati neshvatljiv.

### **3. Odgoj za nedjeljno sudjelovanje u euharistijskom zajedništvu**

Nedjeljno euharistijsko slavlje čini središte kršćanskog navještaja. Njime se ostvaruje moralni propis upisan u čovjekovo srce da Bogu iskazuje dolično štovanje i obdržava Njegovu svetu zapovijed. Budući da je nedjelja jezgra čitave liturgijske godine, ne pretpostavljaju joj se druga slavlja, osim doista najznačajnijih.<sup>15</sup> Stoga je sav liturgijski pastoral, pa i kateheza usmjerena na liturgiju, u službi nedjeljnoga slavlja i euharistijskoga života u župnoj zajednici.

U našim vjeronaučnim nastojanjima potrebno je osvijetliti određene bitne točke koje se tiču kršćanskoga vjerničkog sudjelovanja u nedjeljnoj liturgiji istaknuvši tri važne teme koje će pomoći daljnjem promicanju kulture euharistijskoga zajedništva.

#### *3.1. Kristova stvarna prisutnost u euharistiji*

Crkva od Krista prima kao najizvrsniji dar tajnu svete euharistije u kojoj nam se sam na čudesan način daruje i tako trajno i sakramentalno, te u osobi služitelja ostaje prisutan među nama. Na osobit način ta je prisutnost izražena pod prilikama darova kruha i vina te u Božjoj riječi koja se naviješta i propovijeda u euharistijskom slavlju. U trenutku kada Crkva slavi euharistiju kao spomen-čin smrti i uskrsnuća svojega Gospodina, uprisutnjuje se stvarni događaj spasenja i „vrši djelo našega otkupljenja“.<sup>16</sup> Upravo zato što je ovu žrtvu Krist prvi izvršio i nakon uzašašća ostavio u zalog i spomen svojoj

<sup>14</sup> Usp.: IVAN PAVAO II., *Ecclesia de Eucharistia*, br. 49.

<sup>15</sup> *Sacrosanctum concilium*, br. 106.

<sup>16</sup> *Lumen gentium*, dogmatska konstitucija o Crkvi, u: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti. Latinski i hrvatski* (Zagreb: KS, <sup>5</sup>1998.), br. 3.



Crkvi, euharistija je odlučujuća za spasenje ljudskoga roda. I doista, euharistija je *mysterium fidei*, tajna pridržana samo onima koji vjeruju, nepoznatljiva isključivim ljudskim očima razuma i gozba na kojoj nam se Krist daje kao hrana, kao predokus nebeske gozbe i vječnoga života.

### 3.2. Unutarnje jedinstvo vjernika

Sveti Luka u Djelima apostolskim svjedoči kako život prve kršćanske zajednice bijaše „postojan u apostolskom nauku, zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama“ (Dj 2,42). Ovim izričajem se zapravo prenose četiri pojma koja označavaju bit ekleziologije zajedništva – *koinonia*.<sup>17</sup> Molitva Crkve dobiva svoje središte u obredu lomljenja kruha, kao praliku današnje euharistije. Euharistija, međutim nije polazišna točka zajedništva, nego ga pretpostavlja i učvršćuje u formi savršenstva. Upravo je po euharistiji, ali i po drugim sakramentima, Crkva pozvana graditi i uzdržavati zajedništvo s Presvetim Trojstvom i međusobno zajedništvo vjernika. I kada se slavi Kristova euharistijska žrtva, makar u jednoj posebnoj zajednici, nije slavljena samo od te zajednice nego se očituje kao slika i prisutnost jedne, svete, katoličke i apostolske Crkve. Jedinstvo vjernika u euharistijskom zboru jest zajedništvo u isto vrijeme s Bogom kao izvornim djeliteljem svih sakramenata, sa svećenikom koji *in persona Christi* predvodi euharistijsko slavlje, preko njega s vlastitim biskupom te Rimskim Prvosvećenikom čime se očituje katoličanstvo Kristove Crkve.<sup>18</sup>

Vjernici koji se okupljaju na liturgijskim slavljinama dolaze sa svojim vlastitim mislima, osjećajima, težnjama i svjetovima i svoj pojedinačni „ja“ prenose u službu skupnoga „ja“ povezanoga u vjeri, ljubavi i pripadnosti Kristu, da bi tek na taj način tvorili liturgijsku zajednicu.<sup>19</sup> U isto vrijeme, euharistija i svaki drugi liturgijski čin jest i osobni vjernički čin svakoga od nas i slavlje Crkve kao otajstvo jedinstva. Nije, dakle nikakva kazališna predstava koja se tiče onih koji vode glavne uloge, a svi drugi nijemi stoje po strani. Stoga se Crkva treba pobrinuti da vjernici u euharistiji ne bi prisustvovali tom otajstvu vjere kao pasivni promatrači, nego da „kroz obrede i molitve dobro razumiju, pa da svjesno, pobožno i djelatno učestvuju u svetom činu (...) i da se tako po Kristu posredniku iz dana u dan usavršavaju u jedinstvu s Bogom i među sobom“.<sup>20</sup>

17 Usp.: Joseph RATZINGER, *Zajedništvo u Crkvi* (Split: Verbum, 2006.), 62-63.

18 Usp.: IVAN PAVAO II., *Ecclesia de Eucharistia*, br. 39.

19 Usp.: Romano GUARDINI, *Razmatranja o svetoj misi* (Split: Verbum, 2008.), 102-103.

20 *Sacrosanctum concilium*, br. 48.

### 3.3. Formalno-pravni aspekt obvezatnosti nedjeljne liturgije

Iako ne smije služiti kao glavno motivirajuće sredstvo u odgoju za duh nedjeljne euharistijske zajednice, važno je na kraju spomenuti i formalno-pravne odredbe koje vjernike u savjesti obvezuju na sudjelovanje u euharistijskom slavlju nedjelje i zapovijedanih svetkovina. Crkveni propis ustanovljuje i pravno regulira zakon Gospodnji: „Nedjeljom i drugim zapovjednim blagdanima vjernici su obvezni sudjelovati u misi“.<sup>21</sup> „Zapovijedi sudjelovanja u misi udovoljava onaj tko ili na sam blagdan ili uvečer prethodnog dana prisustvuje misi gdje se ona slavi po katoličkom obredu“.<sup>22</sup> Sudjelovanjem u nedjeljnom euharistijskom slavlju vjernik svjedoči svoju pripadnost Kristu i njegovoj Crkvi, a propuštanjem, osim iz opravdana ozbiljnoga razloga, čini težak grijeh.

### Zaključak

Ako od nekoga očekujemo da aktivno sudjeluje u euharistijskom zajedništvu župne zajednice i donosi vjerničke plodove u konkretnom životu, moramo znati da je prije toga važno dobro razumjeti što se to događa u samom činu euharistije i na otajstvenoj i na obrednoj i na sakramentalnoj razini. Pritom podrazumijevamo da takav vjernik ima pravilno izgrađen vjernički stav prema euharistiji, smješten u konkretan životni kontekst.

Školski vjeronauk u odgoju za kulturu euharistijskoga zajedništva predstavlja samo dio slojevitih napora, ali može značajno pridonijeti njezinoj kvaliteti. Kako je to još davne 1975. godine naglasio papa Pavao VI. u svojem nagovoru o evangelizaciji u suvremenom svijetu, da ljudi radije slušaju svjedoke nego učitelje, a ako već moraju učitelje, onda ih slušaju zato što su svjedoci, možemo zaključiti da je u ovom smislu izvrstan put evangelizacije i katehizacije vjeroučitelj koji nije samo učitelj i odgajatelj nego prije svega – svjedok.<sup>23</sup> Svjedok i riječju osobnoga stava prema euharistiji u obradi nastavnih tema, u školi, u zbornici, na ulici, a još više živom prisutnošću na euharistijskim slavljima u župnoj zajednici i životu Crkve. Vjeroučitelj kojemu euharistija ima posebno mjesto u životu, koji je ne doživljava kao obvezu, nego istinsku nikad zadovoljenu potrebu, kao nepresušan

21 *Zakonik kanonskoga prava*, kan. 1247.

22 *Zakonik kanonskoga prava*, kan. 1248, §1.

23 Usp.: PAVAO VI., *Evangelii nuntiandi – Naviještanje evanđelja. Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu*. Dokumenti 50 (Zagreb: KS, 2000.), br. 41.

izvor milosti i istine, bit će sposoban otkriti dubinu i bogatstvo euharistijskoga zajedništva i to iskustvo prenositi učenicima.

Uza sve to, vjeroučitelj mora biti čovjek svojega vremena, izgrađenog identiteta i dostojanstva, spreman suočiti se s brzim društvenim promjenama i transformacijama kako bi preko njega radosna vijest evanđelja pronašla put do svakoga i u svako doba.

## **CATECHIST'S EDUCATIONAL WORK IN PROMOTING EUCHARISTIC COMMUNION**

### **Summary**

*The educational objectives of Catholic religious education in elementary and high schools are essentially focused on the growth of the religious personality of students that can be seen and reflected in the liturgical communion of the People of God. Contemporary social movements leave a strong impact on the construction of Eucharistic communion among young people, especially on their relationship with the parish as a particular Church. The task of the catechist in the educational process of promoting Eucharistic culture relies on all dimensions of school catechesis, associated in a coherent way with religious upbringing in the family and with parish catechesis. Education for the Eucharist has elements of mysticism, ritual and symbolism: educational results are transmitted to the area of deeper knowledge, worship and authentic action. Catechesis focused on the liturgy is at the service of the Sunday celebration and the Eucharistic life of the parish community. The spiritual and professional identity of the teacher of religion, and most of all his evangelical mission, will create the best conditions for a fruitful evangelization and catechetical effort.*

**Key words:** *Eucharist, liturgy, religious education in schools, parish catechesis, catechist, parish community, religious upbringing.*

Translation: Darko Tomašević and Kevin Sullivan